HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שניהם רוצין בשלשה דינרין: **גמ'** ארבעה נדרים התירו חכמים כו' אמר ליה רבי אבא בר ממל לרבי אמי אמרת לן משמיה דרבי יהודה נשיאה מאן תנא ארבעה נדרים (א) ר' יהודה היא דאמר משום רבי טרפון לעולם אין אחד מהן נזיר לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה רבא אמר אפילו תימא רבנן מי קתני שניהן רצו שניהן רוצין קתני אמר ליה רבינא לרב אשי אמר לו טפי מסלע והלה אמר בציר משקל נדרא הוי או זרוזין הוי אמר ליה תנינא (ב) *היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ואמר לו קונם ביתך שאני נכנס טיפת צונן שאני טועם מותר ליכנס לביתו ולשתות הימנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתיה ואמאי והא טיפת צונן קאמר אלא משתעי איניש הכי הכא נמי משתעי איניש הכי אמר ליה

מי

רש"י

שניהם רוצין בשלשה דינרין. כלומר זה הנשבע שאינו פוחת לו מן הסלע לא היה פיו ולבו שוין לכך שלא יפחות לו מן הסלע כלום אלא להכי נדר כן לזרז את חבירו שיתן לו ג' דינרין הוא רוצה לבא וזה שנשבע שלא ליתן לו יותר משקל לא היה פיו ולבו שוין שלא היה בדעתו שלא יתן יותר אלא לכך נדר שיתן לו בג' דינרין ולפיכך מותרין: **גמ' מאן תנא.** התירו חכמים: **ר' יהודה היא דאמר אין אחד מהן נזיר.** דלא סמכא דעתייהו ממש לשם נזירות אלא תלו נזירותן בזה שבא כנגדן ולא היה פיו ולבו שוין להכי אין אחד מהם נזיר ה"נ לא סמכא דעתייהו בשעת הנדר דכל חד וחד אדעתא דחבריה (א) כדי לזרזו ולא היה פיו ולבו שוים להכי. דאי רבנן דפליגי עליה דר' יהודה דאמרי אע"ג דלא סמכא דעתייהו להיות נודר ממש בנזיר דתלה נזירות באחר הוי נזיר אותו שנתקיימו דבריו ה"נ אף על גב דלא סמכא דעתייהו אדבור פיהן שלא נתכוונו אלא לזרז אסורים דאמרינן כשנדרו ודאי סמכא דעתייהו דזה לא יפחות מסלע וזה לא יוסיף על שקל והרי פיהן ולבן שוים ואסור: **רבא אמר אפי' תימא רבנן.** דפליגי עליה דר' יהודה: **מי קתני שניהן רצו.** דאי קתני הכי הוה משמע שניהן רצו בתחלה בשלשה דינרין (ב) ואלא עכשיו בשעת הנדר אין רוצין אלא סמכא דעתייהו אדבור פיהן ופיהן ולבן שוים ונדר מעליא הוי: **רוצין תנן.** דמשמע מעיקרא היו רוצין בג' דינרין ואכתי שניהן נמי רוצין ולא היה פיהן ולבן שוין הלכך אפילו רבנן מודו דמותרין וכדי לזרז זה את זה נתכוונו שניהן: **אמר לו טפי מסלע והלה אומר בציר משקל.** היכא דאמר שאינו פוחת מסלע וזה אומר שאינו מוסיף על שקל כיון דדברי שניהם קרובין לשלשה דינרין אמרינן דנדרי זרוזין הוו. אבל הכא כיון דאמר טפי מסלע דהיינו פרוטה והלה אומר קונם שאיני מוסיף לך על פרוטה פחות משקל דהשתא מרחקי מילתייהו משלשה דינרין כיון דדייקי הכי נדרא הוי ואסורים או לא דזירוזין הוא: **היה מסרב.** שהיה מפצירו לאכול אצלו מעט: **קונם ביתך שאני נכנס.** שנדר שלא יכנס לביתו: **וטיפת צונן שאני טועם.** שלא לאכול אצלו כלום: **מותר ליכנס לביתו ולאכול קימעא ולשתות הימנו טיפת צונן.** אבל לא אכילה מרובה: **שלא נתכוון זה.** המסרב אלא לשום אכילה מרובה שיסעוד אצלו הרבה ולשון טיפת צונן לא נתכוון זה (ג) שהיא שתיה מועטת: **והא טיפת צונן קאמר.** דמשמע שתיה מועטת ואכילה מועטת: **אלא משתעי איניש הכי.** דכי אמר (טיפת צונן) יאכל עמו ודאי לאכילה מתכוון וכי נדר זה שאינו טועם עמו טיפת צונן ודאי לאכילה (ד) מרובה נתכוון ולהכי מותר לשתות טיפת צונן: **ה"נ משתעי איניש הכי.** דכי נתכוון ליתן שלשה דינרין אומר שאינו מוסיף על פרוטה פחות משקל ולעולם נדרי זירוזין הוו ואפילו דאמר טפי מסלע ובציר משקל:

מי

ר"ן

שניהם רוצין בשלשה דינרין. שהמוכר היה דעתו לשלשה ולא נתכוון בנדרו אלא לזרז הלוקח שלא יעמוד על דעתו שאמר ב' דינרין ושיסכים לשלשה וכן הלוקח נתכוון לשלשה ולא נתכוון אלא לזרז המוכר שיסכים לכך ולא יעמוד על דעתו שאמר ארבעה דינרין ומש"ה לא חייל נדרא וטעמא דמלתא לפי שדרכן של מוכר ולוקח בכך ומש"ה לא מיקרו דברים שבלב: גרסינן בירושלמי (ג) אמר ר' זעירא הדא דתימא בשאין מעמידין אבל במעמידין צריכין היתר חכם פירוש בשאין מעמידין דבריהם שאומר שלא נדרו בדוקא אלא לזרז (ס) אבל מעמידין דבריהן לומר שבדוקא נדרו צריכין היתר חכם. וקשה בעיני מאי קמ"ל זעירא מתניתין היא דקתני שניהם רוצין כו' ונ"ל דקמ"ל דרוצין מעיקרא קאמר ולא רצו כדשקלינן וטרינן בגמרא. תו גרסי' התם היה מעמיד אבל זה ואבל זה אין מעמיד כיון שבטל אבל זה בטל אבל זה וה"פ היה מוכר חפץ לשנים ואמר קונם שאיני פוחת לכם מן הסלע והיה בדעתו לידור לאחד מהם בדוקא ולחבירו כדי לזרז כיון שבטל אבל זה בטל אבל זה. ונראה דבשאין מעמידין ודעתן היה לשלשה דינרין מוכר יכול ליתנו בפחות משלשה ולוקח יכול ליתן בו יותר משלשה שכיון שמשמעות הנדר אינו אלא לזרז אע"פ שהסכימו בלבם לג' דינרים דברים שבלב הוו ומיהו אין המוכר רשאי ליתנו בשקל ולא הלוקח רשאי ליתן בו סלע שהרי עיקר משמעות נדרים אינו אלא לכך ואיכא מאן דאמר דאפילו בכי האי גוונא לא חייל נדרייהו: תניא בתוספתא דמכלתין (ד) אף נדרים שאמרו מותרין מנין שלא יהא אדם נודר בהם כדי לבטלן ת"ל (ה) לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין והביאה הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' נדרים: **גמ' לפי שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה.** וה"ה לנדרים דאיתקוש לנזירות דלא חייל אלא א"כ יקבל בלא תנאי הלכך מוכר ולוקח שתלו נדרם בתנאי אע"פ שעברו על תנאם לא חיילי נדרייהו: **רבא אמר אפילו תימא רבנן מי קתני שניהם רצו.** כלומר דמתניתין דנדרי זירוזין לאו משום הפלאה היא אלא משום ששמו חכמים דעתם שלא נדרו בדוקא אלא לזרז דמי קתני רצו שיהא משמעותו שרצו לבסוף שניהם רוצין קתני דמשמע מתחלה ועד סוף. וקשיא לי למאי דס"ד מעיקרא דטעמא דמתני' משום הפלאה הוא למה ליה למתני שניהם רוצים בשלשה דינרין ורצו לבסוף קאמר כלומר שנתקיים המכר בשלשה דינרין אפילו נתנו מוכר בשקל או שנתן בו לוקח סלע נדרן בטל כיון שבשעת נדרן לא היה מתברר הדבר אם יחול אם לאו. ונראה בעיני דתנא רבותא קתני דלא מבעיא בשנים שהיו מהלכין בדרך ואמר אחד מהם הריני נזיר שזה איש פלוני ואמר חבירו הריני נזיר שאינו דאין אחד מהם נזיר כרבי יהודה משום רבי טרפון (ו) דהתם דין הוא שלא תחול נזירותם לפי שאי אפשר לחול נזירות על שניהם וכיון שבטל אבל זה בטל אבל זה שמשעה ראשונה יצתה נזירות לבטלה וכי האי גוונא פשיטא ליה לתנא דמתני' דלא הויא הפלאה אלא אפילו במוכר ולוקח שאפשר שיהא הנדר חל על שניהם ולבסוף ג"כ כך היה שרצו בשלשה דינרין ונמצא שכל אחד עבר על תנאו וסד"א דכי האי גוונא הפלאה מקריא קמ"ל: **אמר ליה טפי מסלע.** כלומר שאמר לו קונם שאיני פוחת לך מן הסלע ופרוטה ולוקח אמר קונם שאיני מוסיף לך על שקל פחות פרוטה: **נדרא הוי או זרוזין הוי.** דאיכא למימר כיון דנחות כולי האי לדיוקא בדוקא נדרו ולא לזרז: ל"א **אמר ליה טפי מסלע.** שאמר שלא יפחות לו מחמש דינרין ואמר ליה אידך בציר מן שקל שלא יתן בו יותר מן דינר מי אמרינן כיון דמרחקי כולי האי בדוקא נדרי: **שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה ושתיה.** אלמא אע"ג דנחית לדיוקא ושנתרחק הרבה ממה שהיה רוצה חבירו שיאכל שהרי אסר על עצמו אפילו דריסת הרגל ושתיית צונן אפ"ה אמרינן דלאו בדוקא נדר הכא נמי אף על גב

דלאמר

מסורת הש"ס

(א) לעיל יט: וש"נ, (ב) לקמן סג:, (ג) [פ"ד ה"א], (ד) [פ"ד ה"ד], (ה) [במדבר ל], (ו) [נזיר לג:],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' יהודה וכו' אדעתא דחבריה נדר כדי לזרזו וכו' דר' יהודה היא דאמר כו' ממש בנזיר אלא דתלה נזירות באחר הוי נזיר אותו שלא נתקיימו: (ב) ד"ה מי קתני וכו' בג' דינרין אלא שעכשיו בשעת: (ג) ד"ה שלא נתכוון וכו' לא נתכוון זה אלא לשתיה מרובה אבל לא שתהיה שתיה מועטת: (ד) ד"ה אלא משתעי וכו' לאכילה גמורה נתכוון:

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה גרסי' וכו' אבל מעמידין וכו'. עיין לקמן כג ע"א בהר"ן ד"ה ומי שרי:

◆

פירוש הרא"ש

שניהן רוצין בג' דינרין. ולא היה בלבם לשם נדר אלא המוכר נדר לזרז הלוקח שיוסיף דמים וכן הלוקח כדי שיפחות המוכר מדמי המקח הלכך לא הוי נדר דבעינן פיו ולבו שוין ואע"ג דדברים שבלב אינן דברים ואם יאמר הנודר כך היה בלבי כשנדרתי לא אזלינן בתר מחשבתו היכא דמוכח מילתא כי הכא שכן דרך כל מוכרין ולוקחין לעשות כן אזלינן בתר דברים שבלב: גמ' אין אחד מהם נזיר. ב' שהיו עומדים ועבר נזיר לפניהם כדפרישית לעיל בפ' אלו מותרין ונדרים איתקוש לנזירות כדאמר בריש מכילתין הלכך כיון שלא היה הדבר ברור לו בשעת הנדר שיחול נדרו כי שמא יתרצה חברו לדעתו בשומת החפץ לא הוי נדר: מי קתני שניהם רצו. דהוה משמע שלבסוף נתרצו שניהם בשלשה דינרין ולזה לא היה דעתם מעיקרא הלכך לא היה נדרם ברור בשעת הנדר ואין כאן הפלאה: שניהם רוצין קתני. דמשמע דמשעת הנדר ברור לנו שניהם רוצין בכך ולא כוונו כי אם לזרז ומעיקרו לא היה נדר: אמר ליה טפי מסלע ואמר ליה איהו בציר משקל. פי' או א"ל איהו רק שיהיה ביניהם יותר משקל מי אמרינן מתניתין דוקא קתני בשאין ביניהם אלא חצי סלע במקח השוה שלשה דינרין או דרכם לידור כדי לזרז אבל כשהם מופלגין זה מזה יותר או אין דרכם לזרז אלא מתכוונים לנדר גמור או דלמא לאו דוקא: מותר ליכנס לביתו ולשתות עמו טיפת צונן שלא נתכוון אלא לשם אכילה ושתיה. ומה שהזכיר כניסת הבית וטיפת צונן לא כוון אלא לזרז וכ"ש שמותר באכילה ושתיה מה שלא הזכיר דכיון דמה שהוציא בפיו אינו נדר גם המחשבה אינה כלום דהנודר בלבו אע"פ שאין פיו מכחישו אינו נדר כ"ש זה שהוציא בפיו מה שלא היה בלבו: הכא נמי משתעי איניש הכי. דטיפת צונן מופלג יותר מאכילה ושתיה טפי מסלע מופלג משלשה דינרין:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ח מהלכות נדרים הלכה י סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן ריח סעיף ד:

◆

מוסף רש"י

קונם שאיני פוחת לך מן הסלע. ה"ג שאני פוחת, יהא אסור משום קונם כל מה שאפחות לך מסלע (ראמ"ה בשמו). **לעולם אין אחד מהם נזיר.** שנים יושבין ואחד עובר, זה אומר פלוני העובר נזיר הוא וזה אומר אינו נזיר, ואמר אחד הריני נזיר אם כמותו הוא שהוא נזיר, וחבירו אומר הריני נזיר אם כמותו הוא שאינו נזיר, ושניהם מתכוונים לנזירות, ונמצא כאחד מהם, ואמר ר' טרפון אין אחד מהן נזיר, שעל הספק אמר דבריו תחילה ואין זה הפלאה דכי יפליא איש יפרש משמע (סנהדרין כה. וכעי"ז ערובין פב. וחגיגה י.) הואיל ובשעת הנדר לא היה ברור לאחד מהן (לעיל יט:). **לפי שלא ניתנה נזירות.** להיות נזיר בתלייה ובספק, אלא להפלאה. בהפלאה ודאית מפורשת (חגיגה י.) שיהא נדרו מפורש על הודאי ולא בתורת ספק אי נזיר אותו הבא כנגדו (ערובין שם). **אמר לו טפי מסלע.** שאמר לו סלע ופרוטה והלה משיבו שקל פחות מפרוטה, שמאחר שמדקדקין בשיעור זה יש לדון שבדוקא נדרו ובגמר דעת, או שמא אף זו מכלל זרוזין הוא (מאירי בשמו). **שלא נתכוון זה.** המסרב בו, אלא לשום אכילה ושתיה. המרובה, וכי אמר זה קונם ביתך כו' לא נתכוון לידור הנאה ממנו אלא לאכילה ושתיה מרובה נתכוון (לקמן סג:).

◆

תוספות

אלא להפלאה. וא"ת והא גבי נדרים לא כתב יפליא וי"ל דילפינן מהדדי משום דאתקש נדרים לנזירות: **מספיקא לא משעבד נפשיה.** וה"נ במתניתין אע"ג דבשעת הנדר לא היה דעת זה וזה בג' דינרין אלא הוה דעתיה להוריד כמה שיוכל לזה דלמא בשעת הנדר מספקא ליה אם חל נדר אם לאו דשמא יתן לו סלע או יתן לו בג' דינרין מספיקא לא משעבד נפשיה: **רבא אמר.** לא היו מסופקין אפי' תימא רבנן מי קתני שניהן רצו דהוה משמע רצו לבסוף ולא מתחלה רוצים קתני משמע דמתחלה כשנודרים היו רוצים בג' אלו שהיו ואנן סהדי דלדעתן לכך הלכך לאו נדר הוא כלל לדוקא כשאמר המוכר לבסוף שכך היה דעתו מתחלה כדפרישית אבל אם אמר שדעתו למה שהיו אומרים מכוונת לנדם לכך התם אין נדרי זירוזין דהוי נדר קיים ולא כרבי יהודה משום רבי טרפון: